

פרשה
עונש
עשה
לא תעשה
במנ הזה

גליון לידיעת מצוות השבוע

והערב

ט"ו-ט"ו אדר (סנהדרין פ"ב-פ"ח) תשפ"ה לפ"ק

פרשת כי תשא

ב"ה ובס"ד

נקבה	זכר	נוהג	רבנן	חפץ חיים	זוהר הרקיע	סמ"ק	החינוך	מאמר השכל	רמב"ן	רא"ם	סמ"ג	רמב"ם		יראים	ר' שלמה גבירול	ר' יצחק ברגליוני	ר' אליהו הזקן	רס"ג	בה"ג	מקור בתנ"ך			המצוה	
												הלכות	שקלים							קעא	שקלים	פרשה		פרק
☒	☒	בית המקדש			רלא		קה	רצח	קסה	עח	מה		שקלים	קעא		רלד	לו	לב	כ	יט	ל"א	ל"ב	כי תשא	ליתן מחצית השקל בכל שנה
☒	☒	בית המקדש			קכט															ט"ו	ל"א	כי תשא	לא לתת יותר ממחצית השקל	
☐	☒	בית המקדש			קל															ט"ו	ל"א	כי תשא	לא לתת פחות ממחצית השקל	
☒	☒	בית המקדש																ו			י"ח	ל"א	כי תשא	לעשות כיוור עם בסיס מנחשת
☐	☒	בית המקדש			קיט		קו	שכו	כד	עג	קעה	כד	ביאת המקדש	כד					קכו		י"ט	ל"א	כי תשא	לרחוץ הידים והרגלים בכל עת הכנס להיכל, והבא לעבוד עבודה
☐	☒	בית המקדש												רפט	ע	שנב	רפט	סג	סא	סט	כ"א	ל"א	כי תשא	מיתת בידי שמים לעובד שלא קידש ידיו ורגליו מן הכיור
☐	☒	בית המקדש			קכג		קז	שכ	לז	סד	קסו	לה	כלי המקדש והעובדים בו	קכט	ח	לז	סד	ט	כ"ג	ל"א	ל"א	כי תשא	לעשות שמן המשחה למושח כהנים גדולים ומלכים בשמן המשחה	
☒	☒	כל העולם			קמה		קח	שכא	פז	רצב	רצב	כלי המקדש והעובדים בו	פד	קכח		קפב		ל"ב	ל"א	ל"א	ל"א	כי תשא	שלא יסוך זר בשמן המשחה	
☒	☒	כל העולם			קמה		קט	שכב	פה	רצג	רצג	כלי המקדש והעובדים בו	פג	קלב		קפ		ל"ב	ל"א	ל"א	ל"א	כי תשא	שלא לעשות במתכונת שמן המשחה	
☒	☒	כל העולם												רעח	שמו	מח	נד	יא	נא	ל"ג	ל"א	כי תשא	כרת-בעושה מתכונת שמן המשחה	
☒	☒	כל העולם												רפ	שמו	מט	ס	יג	נג	ל"ג	ל"א	כי תשא	כרת-בסך שמן המשחה של משה על זר	
☒	☒	בית המקדש					קז			קסז	קסז	קסז	קסז		קלב	ח	מז	סה	י	ל"ד	ל"א	כי תשא	לקחת בשמים לרקוח, ולהקטירן בכל יום	
☒	☒	כל העולם			קמו	קמח	קי	שיט	פז	רצד	רצד	כלי המקדש והעובדים בו	פה	קלא		קפא		ל"ז	ל"א	ל"א	ל"א	כי תשא	שלא לעשות במתכונת הקטורת	
☒	☒	כל העולם												רעט	שמוח	מז	נה	יב	נב	ל"ח	ל"א	כי תשא	כרת-לעושה מתכונת הקטורת להריח בה	
☒	☒	כל העולם												תיא		קנג	קלג	נ	ל"א	ל"א	ל"א	כי תשא	שיהא אדם נוהר בדיני שבת וישמרה בכל לב	
☒	☒	כל העולם												רעד	רצח	ז	י	מ	יב	ט"ו	ל"א	כי תשא	חיוב מיתה(ג) (סקילה), למחלל שבת	
☒	☒	כל העולם			קלה															ח'	ל"ב	כי תשא	לא לקבל ע"ז לאלוה אפילו בדיבור	
☒	☒	כל העולם														יא			יא	ו'	ל"ד	כי תשא	לקרוא ולהתחנן להש"ת	
☒	☒	כל העולם			יא		קיא	קז	קצד	קמח	קמח	מאכלות אסורות		סא				יא	ט"ו	ל"ד	ל"א	כי תשא	שלא לאכול ולשתות תקרובת עבודה זרה	
☒	☒	כל העולם			טו				תלא			עבודה זרה וחוקות הגוים	קצד						ט"ו	ל"ד	ל"א	כי תשא	שלא לשתות יין נסך	
☒	☒	ארץ ישראל			כא	סח	קיב	רנ	קלג	רמה	קמו	שמטה ויובל	קלה			כו	קסד	סא	ל"א	ל"ד	ל"א	כי תשא	מצות שביתת הארץ בשנת השמיטה	
☐	☒	בית המקדש								תד				רצו	קיא	ח			ז	כ"ה	ל"ד	כי תשא	שלא להניח אימורי הפסח חוץ למזבח כל הלילה	
☒	☒	כל העולם			צא	קצז	רכא	קיג	כה	קפו	קמא	מאכלות אסורות	קפז	סג		רסב			כ"ו	ל"ד	ל"א	כי תשא	שלא לאכול בשר בחלב	

נקבה	זכר
8	11
11	14
10	12

כל העולם	ארץ ישראל	בית המקדש
1	0	2
4	1	2
2	1	1

שיטות	פרשה	עונש	עשה	לא תעשה	סך הכל
(757-) 4517-	3	5	2	1	11
(882- 942) 4642-4702	2	5	3	4	14
(939-) 4699-	3	5	3	1	12

זכר	נקבה
12	9
13	10
8	6
9	7
10	8
9	7
4	4
9	7
8	5
10	8
10	7
6	6
0	0
10	10

כל העולם	ארץ ישראל	בית המקדש
1	1	2
4	0	4
2	0	1
5	1	3
5	1	4
5	1	3
4	0	0
5	1	3
2	1	5
5	1	4
5	1	5
5	1	0
0	0	0
9	1	0

סך הכל	לא תעשה	עשה	עונש	פרשה	שיטות	
12	1	3	5	3	ר' יצחק ברגלוני	4773- (1013-)
13	5	3	5	0	ר' שלמה גבירול	4800- (1040-)
8	2	1	5	0	יראים	4875-4958 (1115-1198)
9	5	4			רמב"ם	4894-4964 (1134-1204)
10	5	5			סמ"ג	4960-5020 (1200-1260)
9	5	4			רמב"ן	4954-5030 (1194-1270)
4	4	0			סמ"ק	4954-5030 (1194-1270)
9	5	4			חינוך	4975-5053 (1215-1293)
8	3	5			רב' עזרא מגרוניא	5000- (1240-)
10	5	5			מאמר השכל	5000- (1240-)
10	6	4			זוהר הרקיע	5121-5204 (1361-1444)
6	5	1			חפץ חיים	5598-5694 (1838-1933)
0	0	0			רבנן	
10	7	3	0	0	מכון והערב נא	מצות בזמן הזה לפי כל השיטות

ליתן מחצית השקל בכל שנה

ספר החינוך מצוה קה מצות נתינת מחצית השקל בשנה

שיתן כל אחד מישראל מבין עשרים שנה ומעלה בין עני בין עשיר מחצית השקל, שהוא משקל עשרה גרה כסף, בכל שנה ליד הכהנים, שנאמר [שמות ל', י"ג] זה יתנו כל העובר על הפקודים. והיו מניחין הכל בלשכה אחת שבמקדש ומשם היו מוציאים לקנות תמידין ומוספין וכל קרבן הקרב על הצבור, ונסכיהם, והמלח שמולחין בו את הקרבנות, ועצי המערכה. ולחם הפנים, ושכר העושה לחם הפנים, והעומר, ושתי הלחם, ופרה אדומה, ושעיר המשתלח, ולשון של זהורית.

משרשי המצוה, שרצה הקדוש ברוך הוא לטובת כל ישראל ולזכותם שיהיה יד כולם שוה בדבר הקרבנות הקרבים לפניו כל השנה בהתמדה, ובענינים אלו הנזכרים, ושהיו הכל, אחד עני ואחד עשיר, שוים במצוה אחת לפניו להעלות זכרון כולן על ידי המצוה שהם כלולים בה יחד לטובה לפניו. ועליית הזכרון הכל נאמר מצד המקבל, על הדרך שכתבנו למעלה [מצוה צ"ז].

מדיני המצוה, כגון מה שאמרו זכרונם לברכה [שקלים פ"א מ"א] שבאחד באדר משמיעים על השקלים, ושפילו דל שבדלים חייב בו, ואם אין לו שואל מאחרים או מוכר כסותו שעליו ונותנו, שנאמר [שמות ל', ט"ו] והדל לא ימעיט, ואינו ניתן בפרעונות הרבה אלא הכל בפעם אחת, והוא משקל שמונים גרעיי שעורה, שהשקל השלם היה בימי משה משקל מאה וששים שעורה. והכל חייבין ליתנם, כהנים לויים וישראלים, גרים ועבדים משוחררין, אבל לא נשים ועבדים וקטנים. ואם נתנו מקבלין מהן, אבל לא מן הגויים, חלק ונחלה לא יהיה להם בתוכנו.

ועוד אמרו זכרונם לברכה שכל מי שאינו נותן חצי שקל ממש שהיה מטבע באותו זמן ונותן בעבורו כסף במשקלו או פרוטות, שמוסיף על משקל שקלו זה מעט, ואותו המעט נקרא קלבון, ואותו המעט הוא שכר השלחני שמשכתב כשהוא מחליף חצי שקל שהיה טבוע בשביל פרוטות. ולפיכך שנים שהביאו שקל שלם בין שניהם חייבים בקלבון שאילו רצו להחליפו צריכין היו ליתן הקלבון לשלחני, וכמו כן יתנוהו לגזבר, לפי שבחצי שקל חייבים הכתוב, ולכן חייבים בו או בערכו בכיוון. וכן מה שאמרו זכרונם לברכה [שם פ"ב מ"א] במי שאבד שקלו בדרך מה דינו, ויתר רובי פרטיה, מבווארים במסכתא הבנויה על זה והיא מסכת שקלים.

ונוהגת בזמן הבית, שחייבין לתת אותם כל ישראל בין העומדין בארץ או חוצה לארץ, ושלא בזמן הבית אין חייב בה אדם ואפילו העומדין בארץ. והעובר עליה ולא נתנו, ביטל עשה, ועונשו גדול שפירש עצמו מן הציבור, ואינו בכלל כפרתן.

ועכשיו בעונותינו שאין לנו מקדש ולא שקלים, נהגו כל ישראל לזכר הדבר לקרות בבית הכנסת בכל שנה ושנה פרשה זו של כי תשא עד ולקחת את כסף הכפרים, בשבת שהוא לפני ראש חדש אדר לעולם.

לרחוץ הידים והרגלים בכל עת הכנס להיכל, והבא לעבוד עבודה

ספר החינוך מצוה קו מצות קידוש ידים ורגלים בשעת עבודה

לרחוץ הידים והרגלים בכל עת הכנס להיכל, והבא לעבוד עבודה, וזאת היא מצות קידוש ידים ורגלים, שנאמר [שמות ל', י"ט] ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם, בבואם אל אהל מועד וגו' או בגשתם אל המזבח וגו'.

משרשי המצוה, היסוד הקבוע שאמרנו להגדיל כבוד הבית וכל המלאכות הנעשות שם, על כן ראוי לנקות הידים, שהן העושות במלאכה, בכל עת יגעו הכהנים בעניני הבית. וזוהי השרש אמרו זכרונם לברכה [זבחים דף י"ט ע"ב] שאין הכהן צריך לקדש ידיו בין עבודה לעבודה אלא פעם אחת בבוקר ועובד כל היום וכל הלילה, והוא שלא יישן ולא יטיל מים ולא יסיח דעתו. נראה מכל זה שאין הכוונה ברחיצה מתחילה אלא להגדיל כבוד הבית, שאפילו היה טהור ונקי בתחילת בואו שם צריך לרחוץ, ומשהתחיל בעבודה אין צריך עוד לרחיצה בין עבודה לעבודה, זולתי ביום הכפורים לרוב חומרו של יום, לפי שכל עסק עבודת הבית אנו מחזיקין ורואין בלבנו, טהור ונקי וקדוש.

מדיני המצוה, מה שאמרו זכרונם לברכה [שם דף כ"ב ע"ב] שהיוצא חוץ לחומת העזרה טעון קידוש ידים, ואם קדש ידיו היום צריך לחזור ולקדש למחר, אף על פי שלא יש כל הלילה שהידיים נפסלות בלינה, ושמצוה לכתחילה לרחוץ בשחרית פניו ידיו ורגליו, ושמצוה לקדש במי הכיור, ואם קידש מאחד מכלי שרת כשר דיעבד, אבל לא מכלי חול אפילו דיעבד. ושאר מניסין ידיו לתוכו אלא שופכין ממנו על ידיהם, וגם זה דרך כבוד, ואין אנו מצריכין כן בענין נטילת ידים לחולין לטויל מן הכלי ולא בתוכו, שאף על פי שאנו מצריכין כלי לנטילת חולין, ויסוד הדבר הוא מפני שמצאנו כלי לנטילה בקודש, מכל מקום בקדושה הוא דמיעט רחמנא ממנו ולא בתוכו, אבל בחולין אין לנו מיעוט, ואף על פי שנטילת החולין משום סרך הקדשים היא, וכמו שאמרו זכרונם לברכה [חולין דף ק"ו ג"א] משום סרך תרומה. מכל מקום אין לנו להשוותם לגמרי בכל דיניהם, ודי לנו לחייב בנטילה ובכלי בחולין משום סרך זה, ולהניח מיעוטו דממנו שנאמר בו במקומו, ואפילו בתרומה עצמה נטילת ידים בה מדרבנן הוא, כי מן התורה לא נמצא טהרה רק בכל הגוף בבת אחת, ומה שאמרו זכרונם לברכה [שם] שהנטילה מדכתיב [ויקרא ט"ו, י"א] וידיו לא שטף במים וגו', אסמכתא בעלמא הוא, כן כתוב בספר המצוות של הרמב"ן זכרונם לברכה [בהשגתו לשרש ראשון בתשובה השנית].

וכן מה שאמרו זכרונם לברכה [זבחים דף כ"א ע"ב] כמה מים צריך להיות בכיור, אין פחות משיעור מים הראויין לנטילת ארבעה אנשים, שנאמר [שמות ל', י"ט] ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם, והיו אהרן אלעזר ואיתמר ופנחס עמהם. וכל מים כשרין לקידוש, בין מי מעין או מי מקוה, ונפסלין בלינה. וכיצד מצות קידוש, מניח ידו הימנית על רגלו הימנית וידו השמאלית על רגלו השמאלית, ורוחץ עומד ולא יושב, לפי שמכלל העבודה הוא קידוש ידים ורגלים, וכל עבודות המקדש מעומד הן, שנאמר [דברים י"ח, ה'] לעמוד לשרת, וכל זה למעלת הבית, ויתר פרטיה, מבווארים בפרק שני מזבחים [דף י"ט ע"ב ואילך].

ונוהגת בזמן הבית, בזכרי כהונה בלבד. ועובר עליה ולא קידש ידיו ורגליו שחרית, או שיצא מן המקדש והסיח דעתו וחזר ועבד בלא קידוש, חייב מיתה בידי שמים. ועבודתו פסולה, בין כהן גדול או הדיוט.

לעשות שמן המשחה למשוח כהנים גדולים ומלכים בשמן המשחה

ספר החינוך מצוה קז מצות משיחת כהנים גדולים ומלכים בשמן המשחה

לעשות שמן המשחה על הענין שצותה התורה לעשותו, שנאמר [שמות ל', כ"ה] ועשית אותו שמן משחת קודש, שיהיה מוכן למשוח בו כל כהן גדול שיתמנה, כמו שכתוב [ויקרא כ"א, י'] והכהן הגדול וגו' אשר יוצק על ראשו שמן המשחה, וכן מושחין בו קצת המלכים, וכן גם כן משחו בו הכלים של בית - המקדש, ולא יצטרכו למשוח לעתיד אלא בעבודה יתקדשו, וזהו שכתוב [שמות ל', ל"א] יהיה זה לי לדורתכם, כן אמרו זכרונם לברכה בספרי.

משרשי המצוה, שרצה האל ברוך הוא שנעשה פעולה בנפשיותנו ביום שנעלה להתחנך בכבוד עבודתו הקדושה, תורה בנו גדולה ושבת, וזהו משיחת השמן, לפי שענין המשיחה בשמן הטוב לא יעשה רק המלכים והשרים הגדולים. וגם מיסוד המצוה, להיותו מוכן בבית לעת הצורך למעלת המקום, כי ידוע על דרך משל כי ממעלת בעל הבית הנכבד להיות מוכן בבית כל הצריך בה ולא תתעכב שם מלאכה עד הכן הצריך אליה.

דיני המצוה, כגון מעשה השמן כיצד נעשה, מור וקינמון קדה חמש מאות שקל מכל אחד, אלא שהקנמון נשקל בין שתי פעמים להרבות בו שתי הכרעות, וקנה בשם חמשים ומאתים שקל, וכולן נמצאים באיי הודו, ושמן זית שעור הין שהוא שנים עשר לוג, ואחר שיתבשל הכל כדי צרכו חוזר הכל למידת השמן שהוא שנים עשר לוג, וסימן יהיה זה [שמות ל', ל"א], ז"ה בגימטריא שנים עשר הוי, ויתר פרטיה, מבווארים בפרק ראשון מכריתות [דף ה' ע"ב].

ונוהגת בזמן הבית, והיא ממצוות המוטלות על הצבור כמו בנין הבית וכליה.

שלא יסוד זר בשמן המשחה

ספר החינוך מצוה קח שלא יסוד זר בשמן המשחה

שלא יסוד זר בשמן המשחה

שלא למשוך בשמן המשחה שעשה משה אלא כהנים לבד, שנאמר [שמות ל', ל"ב] על בשר אדם לא ייסך, ונתבאר בכתוב שמי שמשח בו במזיד חייב כרת, שנאמר [שם, ל"ג] ואשר יתן ממנו על זר ונכרת, ואם נמשח בו בשוגג חייב חטאת קבועה. פירוש קבועה, כלומר שאין חילוק בו בין הדל והעשיר אלא דבר קבוע הוא לכל.

מזרשי מצוה זו, גם כן להגדלת הבית וכל אשר בו, ולכן אין ראוי להדיוטות להשתמש באותו השמן הנכבד שבבית רק הנבחרים בעם לבד שהם כהנים ומלכים, ובכן בהמנע ההמון ממנו ייקר בעיניהם עד מאד ויתאוו אליו, כי גודל ערך הדברים בלב רוב בני אדם לפי מיעוט המצאם אצלם.

מדיני המצוה, כגון מה שאמרו זכרונם לברכה שחייב הכרת והקרבתו אינו עד שישוך ממנו שיעור כזית. ושלא חייבנו הכתוב אלא על אותו שעשה משה ולא על אחר שיעשה שום אדם, וקבלה בידינו שנס נעשה בו שישפיק לעולם. ומה שאמרו זכרונם לברכה [כריתות דף ה' ע"ב] שאין מושחין בו לדורות כל הכהנים המתחנכים לעבודה אלא כהן גדול ומשוח מלחמה ומלכי בית דוד, וכל שאר מלכים אינם נמשחין בזה השמן אלא בשמן אפרסמון, והחילוק שיש במעשה משיחת המלך למעשה משיחת הכהן. ומה שאמרו זכרונם לברכה [שם] שאין מושחין מלך בן מלך אלא אם כן יש עליו מחלוקת, ועל כן נמשח שלמה, ויתר פרטיה, מבוארים בפרק [שלישי] [ראשון] מכריתות [שם].

ונוהגת מצוה זו של איסור משיחת השמן, בכל מקום שימצא ובכל זמן, בזכרים ונקבות.

ועובר עליה וסך ממנו כזית במזיד חייב כרת, בשוגג חייב חטאת קבועה.

שלא לעשות במתכונת שמן המשחה

ספר החינוך מצוה קט שלא לעשות במתכונת שמן המשחה

שלא לעשות שמן המשחה, שנאמר [שמות ל', ל"ב] ובמתכונתו לא תעשו.

מזרשי המצוה, מה שכתבנו באיסור משיחתו.

ענין המצוה, שאמרו זכרונם לברכה [כריתות ה' ע"ב] כי מעולם לא נעשה ממנו אלא אותו שעשה משה במדבר, ואמרו שנס נעשה בו שכולו קיים לעתיד לבוא, ומה שהוציאו ממנו למשיחת המשכן וכליו, הברכה השלימו. ושאין חייבין על עשייתו אלא בשעשאהו בסכום סממניו, וזהו לשון במתכונתו, מלשון חשבון, כלומר בחשבון סממניו, ויתר פרטיה, מבוארים בפרק ראשון מכריתות [שם].

ונוהגת מצוה זו של איסור עשיית השמן, בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות.

ועובר עליה ועשה ממנו במזיד חייב כרת, בשוגג חייב חטאת קבועה.

שלא לעשות במתכונת הקטורת

ספר החינוך מצוה קי שלא לעשות במתכונת הקטורת

שלא לעשות קטורת כדמות קטורת. כלומר שתהיה הרכבתו על ענין אותן המשקלים ויתכוון להקטיר עצמו בה, שנאמר [שמות ל', ל"ז] (ו)במתכונתה לא תעשו לכם, ונאמר עליה [שם, שם, ל"ח] איש אשר יעשה כמוה להריח בה, כלומר שיתכוון בעשייתה להקטיר עצמו.

מזרשי המצוה, מה שכתבנו באיסור משיחת השמן.

מדיני המצוה, מה שאמרו זכרונם לברכה [כריתות דף ה' ע"א] שהעושה אותה להתלמד או למוכרה לצבור פטור, והעושה אפילו קצת ממנה. כל זמן שנעשה אותו קצת לפי משקולת הקטורת שחייב, ומה שאמרו שהקטורת היתה נעשית בזמן הבית בכל שנה ושנה, ואם חסר העושה אותה אחת מסממניה חייב מיתה, ויתר פרטיה, מבוארים בפרק ראשון מכריתות [שם].

ונוהגת מצוה זו של איסור עשייתה, בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות. ועובר עליה ועשה ממנה לפי משקלה להריח בה, במזיד חייב כרת, בשוגג חייב חטאת קבועה. אבל המריח בה לבד ולא עשאה אינו חייב כרת, אלא דינו כדן כל הנהנה מן ההקדש.

שלא לאכול ולשתות תקרובת עבודה זרה

ספר החינוך מצוה קיא שלא לאכול ולשתות תקרובת עבודה זרה

שלא לאכול ולשתות תקרובת עבודה זרה, שנאמר [שמות ל"ד, י"ב - ט"ו] השמר לך פן תכרות ברית ליושב הארץ גוי, וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו.

מזרשי המצוה, להרחיק ולסלק כל ענין עבודה זרה וכל דבר המיוחס אליה מבין עינינו וממחשבתנו, וביסוד ריחוק העבודה זרה כתבנו למעלה מה שידענו בו.

מדיני המצוה, מה שאמרו זכרונם לברכה [עבודה זרה דף נ"א ע"ב] שכל דבר שעשו ממנו תקרובת לעבודה זרה אסור ואפילו מים ומלח, כלומר שאף על פי שמים ומלח הם דברים קלים ואפשר לומר בהם שאינן לתקרובת ולא הניחוס לפני העבודה זרה לכוונת כבוד כלל. אף על פי כן אסור. וכן אסרו זכרונם לברכה [שם דף כ"ט ע"ב] לרוב ריחוק זה כל יין של גויים אף על פי שלא ידענו בו שניסכוהו לעבודה זרה, והוא נקרא להם סתם יינם, אלא שחילקו זכרונם לברכה [שם דף ע"ד ע"א] בין הניסך בידוע לסתם יינם, שהידוע איסורו במשהו מן התורה ולוקין עליו, מדכתיב [דברים י"ג, י"ח] ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, ובסתם יינם שאין איסורו אלא מדבריהם אין בחיוב שתייתו אלא מכת מרדות, ובשורתה ממנו רביעית, אבל בפחות מרביעית אין בו מכת מרדות, ומכל מקום אסור הוא מדבריהם אפילו במשהו בהנאה. ובשאר דברים שבעולם חוץ מיינן לא החמירו זכרונם לברכה לאסור כל הנמצא בידם בסתם מפני חשש תקרובת עבודה זרה או חשש עבודה זרה עצמה, זולתי בדברים שבהם ניכר שהם עשאוהו לכך, כגון מה שאמרו זכרונם לברכה [שם דף מ' ע"ב] בענין הצלמים, שסתם הצלמים לעבודה זרה יעשו, ולפיכך אסרו אותם, ואפילו המוצא אותם מושלכים אינו רשאי ליטלם כי אם בתנאים ידועים, כמו שפירשו הם זכרונם לברכה [שם דף מ"א ע"א], וכן נראה בודאי בכל דבר שהישראל חושב שנעשה בו תקרובת שאסור לו ללוקחו מהם.

ועוד עשו הרחקות רבות בענין היין לפי שהוא עיקר שמחת הזבח להם, ועוד שהתורה הזכירה איסורו בפירוש, כמו שכתוב בפרשת האזינו [דברים ל"ב, ל"ח] שתו יין נסיכם, ועל כן החמירו זכרונם לברכה בו, ואמרו להרחקת הענין, שאפילו יין של ישראל מיד שיגע בו גוי יהא אסור אפילו בהנאה. ואל יקשה עליך איך יוכל הגוי לאסור יין של ישראל, והא קיימא לן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו [חולין דף מ' ע"ב], שלא נאמר זה אלא כגון משתחוה לבהמת חבירו שלא עשה מעשה בגוף הדבר, אבל כל זמן שיעשה מעשה בגוף הדבר ואפילו מעשה מועט כי האי דנגיעה, יש לו כח לאסור דבר שאינו שלו מדרבנן, שהחמירו בדבר, אבל לא מדאורייתא עד שיעשה מעשה גדול כגון שחיתת בהמה שהוא מעשה גדול, וכן אם נסך היין לפני העבודה זרה ממש גם זה הוא מעשה גדול, אבל נגיעה ביין שלא בפני עבודה זרה מעשה מועט הוא, ומכיון שהוא מועט ואין האיסור אלא מדרבנן התיירו זכרונם לברכה [עבודה זרה דף נ"ט ע"ב] ליטול תשלום מה שאסר מיד זאוסר, ואף על פי שבגוף הדבר שאסר החמירו לאוסרו בהנאה, בתשלומין לא החמירו, לפי שאין התשלומין אלא כעין תשלומי נזק ואינו נהנה מן הדבר האסור אלא שלוקח תשלומי נזקו מיד האוסר.

וכן החמירו זכרונם לברכה הרבה בריחוק יין שנתנסך ממש לעבודה זרה או בכל דבר שהוא מעבודה זרה יותר מכל איסורין שבתורה, שאין לך דבר שאסור

שלא לאכול ולשתות תקרובת עבודה זרה

בהנאה בכל התורה שנתערב בהיתר ואיננו ניכר, שלא יהא לו תקנה להנאתו, ואפילו לח בלח. עם מה שאמר רבן שמעון בן גמליאל בגמרא [שם דף ע"ד ע"א] שימכר כולו לגויים חוץ מדמי האיסור שבו, והוא שיהא מן הדברים שאינן ניקחין מן הגויים כדי שלא יכשל בהן שום אדם מישראל שיקחנו מן הגוי, אבל ביין נסך גמור ובכל דברי עבודה זרה אין להם תקנה בימכר כולו לגויים וכו', וכל שכן שאין להן תקנה ביוליד הנאה לים המלח. ומיהו דוקא כשנתערב יין נסך ממש, ואפילו טיפה ממנו, בקנקן מחזיק כמה סאין, הוא דין זה שאין תקנה להנאתו לעולם, אבל אם נתערב ממנו חבית אחת בחביות אחרות של יין כשר, כיון שלא נתערב גוף האיסור ממש אלא כל אחד בפני עצמו הוא עומד, יש לו תקנה בתקנת רבן שמעון בן גמליאל שימכר כולו לגויים וכו', וכן בסתם יינם יש לו תקנה בתקנת רבן שמעון בן גמליאל, ואפילו נתערב ממש, כדין שאר איסורין, כיון שאינו יין נסך גמור.

ועוד יש לך לדעת שכל איסורין שבתורה שאוסרין תערובתן בהנאה אין אוסרין אותן אלא אם כן יש מן האיסור שנתערב בהיתר בכדי נתינת טעם בהיתר, זולתי אם יהיה אותו איסור דבר חשוב, כי כל דבר חשוב כגון חתיכה הראויה להתכבד וכיוצא בה אוסרין בכל שהן, אבל כל שאינו דבר חשוב אינו אוסר תערובתו בהנאה אלא אם כן יהיה בו בכדי נתינת טעם, כמו שאמרנו, חוץ מיין נסך וכל עניני עבודה זרה שאוסרין במשהו בהנאה כל שנתערב עמהם, ואין שום דבר אחר בעולם יוצא מכלל זה חוץ מכלאי הכרם [וערלה] וחמץ בפסח לדעת קצת מפרשים, שהן אוסרין בהנאה תערובתן באחד ומאתים בין במיין בין שלא במיין, [ותרומה] (ו)עולה באחד ומאה. ולענין התקנה שיש להם כבר אמרנו כי לכלל האיסורין יש תקנה בתקנת רבן שמעון בן גמליאל חוץ מכל איסורי עבודה זרה שנתערב גוף האיסור ממש שאין לו שום תקנה לעולם, וזהו מחומר עבודה זרה. והפוך והפוך בגמרא, כי כל זה תמצא בה מבוואר עם הפירושים הטובים, ושומר הדברים כי בהרבה מקומות בתלמוד תצטרך אליהם, ועל כן הארכתי בהן שלא כמנהגי בקונטרסין אלו.

ועוד הרחיקונו זכרונם לברכה [שם דף ס"ב ע"א] מאיסור יין נסך לומר שאפילו שר של יין נסך יהא אסור בהנאה, גם הפליגו בריחוק לומר שאפילו הנשכר לשבור חביות יין נסך ששכרו אסור מפני שהוא רוצה בקיומו זמן מועט, כלומר שרוצה שיהיה קיים היין בחביות עד שישברם הוא כדי שירויח שכרו על השבירה, כי הם זכרונם לברכה רצו לעקור ממחשבתנו שלא נהיה חפצים בקיומו אפילו רגע אחד לרוב מיאוסנו בכל מיני עבודה זרה, [והיתה התשובה]. ישבור ותבא עליו ברכה שממעט את התיפלה.

ויתר פרטיה הרבים, כגון מי עושה יין נסך לאוסרו אפילו בהנאה, ומי אוסרו בשתיה דוקא, ומאימתי נעשה יין נסך, ודיני מגעו של גוי בכונה ושלא בכונה, וכחו וכח כחו וסיוע ישראל עמו. ואי זו שמירה תספיק לנו ביינו בביתו של גוי או בביתנו אם יש שם גוי או בקרון והניח שם גוי, כגון הנכנס והיוצא, שמותר היין, ודיני האיסור שיש לנו בכלי יינן, ודיני הכשיר, ורובי הפרטים שבאו לנו גם כן בכלי בישוליהן והוא הענין הנקרא גיעולי גויים. ודיני ריחוקינו שלא לשקץ נפשנו גם כן בעניני הגנריין אחר דברים אלו המאוסות, כגון מה שאמרנו זכרונם לברכה [מכות דף ט"ז ע"ב] שלא לאכול ולשתות בכלים מאוסים כגון כלי השתן והצואה וקרנא דאומנא לפי שיש בדבר שיקוף הנפש, ויתר פרטיה אלו מבווארים בפרקים האחרונים של עבודה זרה וקצת מהן בחולין.

ונוהגת אזהרה זו בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות.

ועובר עליה ואכל כל שהוא או שתה אפילו טיפת יין נסך גמור לוקה, שאין דין דברים אלו כדין שאר איסורי מאכלות, שהן בכזית ודין שתיה ברביעית, לפי שעל עבודה זרה הזהירה תורה ואמרה [דברים י"ג, י"ח] ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, כלומר ואפילו כל שהוא.

בזאת המניעה של יין נסך הרמב"ם זכרונם לברכה [בספר המצוות] והרמב"ן זכרונם לברכה [בהשגותיו] שניהם יודו שיש בזה לאו, ושהוא נמנה בחשבון הלאוין, אמנם נחלקו בו בענין זה, כי הרמב"ם זכרונם לברכה יוציא איסור יין נסך מן המקרא שכתוב בפרשת האזינו שנאמר [דברים ל"ב, ל"ח] ישתו יין נסיכם, ואיסור שאר תקרובת עבודה זרה מלא ידבק בידך מאומה מן החרם [שם י"ג, י"ח], ומלא תביא תועבה [שם ז', כ"ו], והרמב"ן זכרונם לברכה כתב, כי מפסוק זה דהשמר לך וגו' [שמות ל"ד, י"ב] נלמד איסור כל תקרובת עבודה זרה ויין נסך בכלל. ואני כתבתי זה המקרא כדעתו שלא כמנהגי בכל הספר, כי כולם כתבתים כדעת הרמב"ם זכרונם לברכה, אבל בכאן ראיתי שהפסוק הזה נאה מאד לדרוש ממנו הענין, ועוד שיש בו אזהרה, וכמו שאמרנו זכרונם לברכה [עירובין דף צ"ו ג"א] כל מקום שנאמר בו השמר פן ואל, אינו אלא לא תעשה, ובפסוק ישתו יין נסיכם אין שם אזהרה, גם ראיתי גדולים ממחשבי המצוות שכתבו כן.

שלא לשתות יין נסך

מצות שביתת הארץ בשנת השמיטה

ספר החינוך מצוה ק"ב מצות שביתת הארץ בשנת השמיטה

לבטל עבודת הארץ בשנה השביעית, שנאמר [שמות ל"ד, כ"א] בחריש ובקציר תשבות, ובא הפירוש שעל שנה השביעית נאמר, שנצטוונו שלא לעסוק בה כלל בעבודת הארץ. ונכפלה המצוה בזה באמרו במקום אחר [ויקרא כ"ה, ה'] שנת שבתון יהיה לארץ, וכן ושביתה הארץ שבת לה' [שם, שם, ב']. וכבר כתבתי כל ענינה משלם למעלה בסדר אם כסף תלוה במצות והשביעית תשמטנה ונטשתה [שמות כ"ג, י"א], שבאה לצוות על הפקר פירות שנה זו לכל, ואף על פי שכאן היה מקומו.

שלא לאכול בשר בחלב

ספר החינוך מצוה ק"ג שלא לאכול בשר בחלב

שלא לאכול בשר בחלב שנתבשלו ביחד, שנאמר [שמות ל"ד, כ"ו] לא תבשל גדי בחלב אמו, וזה הכתוב בא לאסור האכילה וההנאה בבשר בחלב. ואל יקשה עליך אם כן למה לא נאמר בפירוש איסורו בלא תאכל והוציאו בלשון בישול. שהתשובה בזה מפני שנתחדשה אכילתו מאיסור שאר אכילת איסורין, ששאר איסורין אין חיובן אלא אם כן נהנה באכילתן, וכאן אפילו לא נהנה באכילה מכיון שבלעו ואפילו יבלעו חם שורף גרונו בו וכיוצא בזה שאין לו הנאה בו מכל מקום לוקה, כמו שאמרנו זכרונם לברכה בפרק שני מפסחים [דף כ"ה ע"א] להכי לא כתב רחמנא אכילה בגופיה למימרא שלוקין עליו שלא כדרך הנאתו. ומכל מקום אין לוקין עליו אלא דרך בישול כלשון שהוציא הכתוב איסורו.

ואף על פי שאמרנו זכרונם לברכה [פסחים דף כ"א ע"ב] שזה שנכתב בתורה איסור הבישול שלש פעמים שהוא ללמד איסור אכילה ואיסור בישול ואיסור הנאה, אין ראוי לנו למנות בחשבון הלאוין אלא השנים, לפי שאיסור אכילה והנאה דבר אחד הוא, וכמו שאמרנו זכרונם לברכה [שם], כל מקום שנאמר לא תאכל, לא תאכלו, אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע, כי התורה תוציא כל ההנאות דרך כלל בלשון אכילה לפי שהיא הנאה תמידית לאדם וצריך אליה, וכענין שכתוב [שמות כ"ד, י"א] ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו, שיכנה ההנאה לאכילה.

ואם תפוש עלי, אם כן למה נכתבו שלשה לאוין, דשנים יספיקו לפי זה שאמרתי, יש להשיב דודאי אם נכתב במקום אחד לא תבשל שילמד על איסור בישול, ובמקום אחר לא תאכל, שיכלול איסור הנאה ואכילה כמו שאמרנו, היה בדין שלא יכתוב השלישי, שאין צורך עוד בו, שכבר היינו למדים אכילה והנאה בלא תאכל מן הכלל שבידינו דבכלל אכילה הנאה במשמע, אבל עכשיו שלא הוזכרה בו אכילה בשום מקום לא היינו למדים ההנאה אלא עם הלאו השלישי. ואין לך לשאול עוד, ולמה לא כתב רחמנא לא תאכל באחד מהם ויספיק בשנים, שכבר הודעתך כי לענין נצטרך שלא יזכיר בו הכתוב לשון אכילה, מפני שהחיוב בו אפילו שלא כדרך הנאתו. למדנו מעתה כי מה שאמרנו זכרונם לברכה חד לאיסור אכילה וחד לאיסור הנאה וחד לאיסור בישול, אין הכוונה בהם שיהיה נחשב הכתוב השלישי ללאו אחר, אלא שנצטרך ללמוד ממנו הנאה. וברוך שבחר בדבריהם.

משרשי המצוה, כתבנו איסור הבישול בפרשת ואלה המשפטים, על צד הפשט מה שיכולנו.

מדיני המצוה, מה שאמרנו זכרונם לברכה [חולין דף ק"ג ע"א] שאין איסור בשר בחלב מן התורה אלא בבשר בהמה טהורה אבל לא בהמה טמאה ולא בחיה אפילו טהורה, ולא בעוף בין טהור בין טמא, ונסמכו בזה במה שכתוב שלש פעמים בתורה גדי שהוא לשון מחודש, שהיה לו לכתוב בשר, ובא הפירוש על זה, גדי ולא בהמה טמאה, גדי ולא חיה, גדי ולא עוף, ולפיכך אמרו זכרונם לברכה כי שלשה אלה מותר לבשלם בחלב ומותרים בהנאה, אבל באכילה אסרום זכרונם

שלא לאכול בשר בחלב

לברכה לגדר בשר בהמה שאסור דבר תורה, כדי שלא יתחלף לבני אדם בשר בבשר, ולפיכך, מפני שהדבר קרוב שבשר בבשר מתחלף, החמירו גם בגדר זה כמו שהחמירו בבשר הבהמה ממש בקצת עניינים, שאסרו בהם שלא להעלותם על השולחן כלל. ולפי דעת קצת מן המפרשים חייבו בהם גם כן שהיה בין אכילתם לאכילת הגבינה, כמו בעיקר האיסור, דהיינו בשר בהמה, אבל בבשר דגים וחגבים לא גדרו בהם כלל, שאין בשרם דומה כלל לבשר בהמה ולא יבואו בני אדם לטעות בזה.

ועוד החמירו בענין זה שאמרו גם כן שיש איסור מחודש בה יותר משאר איסורי מאכלות לפי קצת מן הפירושים, שבענין בשר בחלב אם נתערב חלב עם הבשר ואין בחתיכת הבשר שנתערב בו ששים כנגד החלב, אנו רואים שניהם כחתיכת איסור, ואם נפלה אותה חתיכה בקדירת בשר או בקדירת חלב משערין בכולה, וזהו אמרם זכרונם לברכה [חולין דף ק"ח ע"א] חתיכה עצמה נעשית נבילה, והטעם מפני שתערובתם אוסרתם, ולפיכך אחר שנתערבו הרי הן כחתיכת נבילה. ובשאר איסורין אינו כן, שאיסור שנתערב בחתיכת היתר ואין בחתיכה ששים לבטל האיסור ואחר כך נפלה לקדירה, אין משערין אלא בשיעור האיסור שנפל בה והיא בעצמה תסייע לעלות האיסור, לפי שאותה חתיכה לא נעשית נבילה, ונמצא ההיתר שבה כמו שאר ההיתר שבקדירה ומסייע להעלות האיסור. ואמנם החתיכה עצמה אם היא ניכרת אסורה לעולם כדעת קצת המפרשים.

אמרו זכרונם לברכה [תמורה דף ל"ג ע"ב] שאפרו של בשר בחלב אסור כאפר כל איסורי הנאה, שטעוניהן קבורה, ואמרו גם כן [חולין דף ק"ג ע"ב] שלא אסרה תורה בשר בחלב אלא בחלב של בהמה חיה אבל בחלב המתה אינו נאסר, ולפיכך הכחל מותר מן התורה בחלבו, אלא שחכמים אסרוהו לגדר עד שימרק חלבו זמנו, כמו שנתבאר במקומו [שם דף ק"ט ע"א]. וחלב הנמצא בקיבת הבהמה יש בו שני היתרין, אחד שהוא בכלל חלב של מתה, ועוד שאינו אלא כפרש בעלמא שכבר נתעכל שם, ולפיכך מותר לכתחילה. ואין צריך לומר שהנמצא שם קרוש מותר, שהוא ודאי כפרש, אלא אפילו הצלול התיירו הגאונים. המבשל שליל חלב חייב, וכן האוכלו, אבל המבשל שליא או עור וגידין ועצמות ועיקרי קרניים וטלפיים פטור. ויתר פרטי המצוה, מבוארים בפרק שמיני מחולין [דף ק"ג ע"ב ואילך].

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות.

והעובר עליה ואכל כזית מן הבשר והחלב שנתבשלו יחד, במזיד לוקה. אבל נהנה בו כגון שנתנו או מכרו, אינו לוקה, לפי שאפשר להנאה בלי מעשה, וכל שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ואפילו סך ממנו אפשר דלא לקי לפי שהוא שלא כדרך הנאתו, שאינו עשוי לסוך, ויש לדון בו גם כן שילקה.